

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

ЕКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЩОДО УТРИМАННЯ ТА ЗАХИСТУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН

Виконала: студентка _4_ курсу, групи ДЕ-41

спеціальності : 101 «Екологія»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

_____ / Маргарита ФЕДАК

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Керівник _____ / к. с.-г. н., доц.

Олена ГОЛОЛОБОВА

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / _____

(підпис)

(ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри _____ / д. геогр. н.

проф. Надія МАКСИМЕНКО

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / Аліна ГРЕЧКО

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / Світлана БУРЧЕНКО

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Харків – 2023 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екологічного моніторингу та заповідної справи
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр
Спеціальність 101 Екологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____/ проф. Надія Максименко
підпис ім'я та прізвище

“30” травня 2022 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**

ФЕДАК Маргариті

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Екологічні підходи вирішення проблем щодо утримання та захисту безпритульних тварин
керівник роботи Олена Гололобова, канд. с.-г. н., доцент,

(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від “03” квітня 2023 року № 4301-5/646

2. Строк подання студентом роботи 1 травня 2023 р

3. Перелік питань, які потрібно розробити

1. Проаналізувати міжнародну та національну нормативно-правову базу регулювання питань захисту і утримання тварин;

2. Зробити оцінку кращих світових практик щодо утримання та захисту безпритульних тварин;
3. Провести опитування ставлення респондентів до проблеми утримання тварин;
4. Зробити моніторинг стану опіки над безпритульними тваринами у м. Львів;
5. Сформувати рекомендації щодо попередження жорстокого поводження з безпритульними тваринами;
6. Сформувати висновки.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Аналітичний огляд літератури в сфері захисту і утримання тварин.
2.	Методика проведення соціологічного опитування.
3.	Дослідження результатів опитування про громадську обізнаність.
4.	Рекомендації в сфері покращення умов утримання тварин.

5. Дата видачі завдання 30.05.2022

Студент

підпис

Маргарита ФЕДАК

ім'я і прізвище

Керівник роботи

_____ доцент, Олена ГОЛОЛОБОВА

підпис

посада, ім'я і прізвище

АНОТАЦІЯ

**ЕКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЩОДО УТРИМАННЯ ТА ЗАХИСТУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН**

Маргарита ФЕДАК

Кваліфікаційна робота «Екологічні підходи вирішення проблем щодо утримання та захисту безпритульних тварин» містить 42 сторінки, 3 розділи, 14 рисунків, 3 таблиці та 22 використаних джерела та додаток.

Мета роботи: визначення екологічних підходів задля вирішення проблем щодо утримання та захисту безпритульних тварин.

Актуальність теми. Дослідження проблеми утримання і захисту безпритульних тварин залишається гострим питанням і є актуальним для покращення стану опіки над тваринами, зменшення кількості безпритульних тварин та формування відповідальних власників.

Завдання. Дослідити наявну міжнародну та національну нормативно-правову базу, провести опитування щодо ставлення людей до проблем утримання та захисту прав безпритульних тварин.

Методи. системний аналіз, метод анкетування, обробка статистичних матеріалів.

Результати. Під час виконання роботи було встановлено, що стан опіки та захисту прав безпритульних тварин в Україні не можна назвати задовільним. Встановлено, що населення України має низький рівень громадської та правової обізнаності, проте має відносно високий рівень емпатії до проблем утримання та захисту прав безпритульних тварин.

БЕЗПРИТУЛЬНІ ТВАРИНИ, ЗАХИСТ ПРАВ ТВАРИН, ПРОБЛЕМИ УТРИМАННЯ ТВАРИН, СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ УТРИМАННЯ.

ABSTRACT

ECOLOGICAL PROBLEM SOLVING APPROACHES REGARDING THE KEEPING AND PROTECTION OF HOMELESS ANIMALS

Marharyta FEDAK

The qualification work "Ecological approaches to solving problems related to keeping and protecting homeless animals" contains pages, 3 chapters, 14 figures, 3 tables and 21 references.

The aim of the study is to determine ecological approaches to solving problems related to the maintenance and protection of homeless animals.

Relevance of the topic. The study of the problem of keeping and protecting homeless animals remains an acute issue and is relevant for improving the state of care for animals, reducing the number of homeless animals and forming responsible owners.

Objectives. Investigate the existing international and national legal framework, conduct a survey on the attitude of people to the problems of keeping and protecting the rights of homeless animals.

Methods. system analysis, questionnaire method, processing of statistical materials.

Results. During the work, it was established that the state of care and protection of the rights of homeless animals in Ukraine cannot be called satisfactory. It was established that the population of Ukraine has a low level of public and legal awareness, but has a relatively high level of empathy for the problems of keeping and protecting the rights of homeless animals.

HOMELESS ANIMALS, PROTECTION OF ANIMAL RIGHTS, PROBLEMS
OF ANIMAL KEEPING, SOCIOLOGICAL SURVEY OF THE POPULATION,
WAYS TO IMPROVE THE KEEPING CONDITION.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН.....	8
1.1. Правове регулювання захисту тварин.	8
1.2. Світові практики утримання і захисту безпритульних тварин	10
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ	13
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ СТАНУ ОПІКИ ТА СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМИ УТРИМАННЯ ТВАРИН.....	16
3.1. Результати дослідження	16
3.2. Формування стратегії поводження з безпритульними тваринами....	26
3.3. Стан опіки над безпритульними тваринами на прикладі м. Львів ...	30
3.4. Шляхи покращення стану опіки над безпритульними тваринами....	32
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	36

ВСТУП

Актуальність. Проблеми захисту і утримання безпритульних тварин є дуже гострою на сьогоднішній день. Кількість безпритульних тварин у світі постійно зростає і стає серйозною проблемою для суспільства, тому що тварини можуть ставати небезпечними для людей, бути рознощиками хвороб, завдавати шкоду тощо [1]. Крім того, питання захисту прав тварин є також проблемою етичного характеру, оскільки тварини є живими істотами що мають власні потреби та права, які також мають захищатися. У багатьох країнах було розроблено законодавчі акти, що спрямовані захищати тварин і їх права, у тому числі права безпритульних тварин.

Однак, не зважаючи на це, проблема безпритульних тварин залишається актуальною, оскільки залишаються країни які мають недостатньої розвинутої законодавчу базу для захисту тварин, а ті що такі бази мають не завжди можуть їх контролювати і коректно використовувати [1].

Отже, дослідження проблем утримання та захисту безпритульних тварин залишається гострим питанням для покращення стану опіки над тваринами, зменшення кількості безпритульних тварин та покращення їх умов утримання.

Мета роботи: визначення екологічних підходів задля вирішення проблем щодо утримання та захисту безпритульних тварин.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні *завдання*:

1. Проаналізувати міжнародну та національну нормативно-правову базу регулювання питань захисту і утримання тварин;
2. Зробити оцінку кращих світових практик щодо утримання та захисту безпритульних тварин;
3. Провести опитування ставлення респондентів до проблеми утримання тварин;
4. Зробити моніторинг стану опіки над безпритульними тваринами у м. Львів;

5. Сформувати рекомендації щодо попередження жорстокого поводження з безпритульними тваринами;

6. Сформувати висновки.

Об'єкт дослідження: безпритульні тварини.

Предмет дослідження: моніторинг стану опіки над безпритульними тваринами й формування відповідального та гуманного ставлення до цих тварин.

Для проведення досліджень були використані сучасні наукові *методи*: огляд літературних джерел, проведення соціологічного дослідження, обробка статистичних матеріалів за допомогою Excel, Google Form.

Робота написана за матеріалами наукової літератури, фахових видань, довідкових джерел, державних законодавчо-нормативних документів та стандартів, Інтернет-ресурсів та особистих досліджень автора.

РОЗДІЛ 1.

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН

1.1. Правове регулювання захисту тварин

Сьогодні в Україні питання щодо правового регулювання захисту тварин від жорстокого поводження стоїть дуже гостро. Це, в першу чергу, є важливим фактором, щодо підвищення гуманного ставлення суспільства до проблематики захисту прав безпритульних тварин. Нажаль, нормативно-правова база має багато недоліків у відношенні регулювання чисельності безпритульних тварин та поводження з домашніми тваринами [2]. Ця проблематика потребує певних переглядів, удосконалень і покращень спираючись на досвід країн ЄС та беручи до уваги національні особливості. У Європі ми можемо виділити країни, які успішно впоралися з проблемою бездомності тварин (наприклад, Нідерланди, Норвегія чи Швеція), у той час наявна в Україні правова база не має чітко встановленої послідовності дій, тобто недостатньо якісно контролює питання захисту тварин від жорстокого поводження, утримання та регулювання чисельності безхатніх тварин у методи, що є гуманними [3].

Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» було впроваджено лише у 2006 році. Цей закон передбачає адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність за жорстоке поводження та порушення вимог законодавства [4].

Також в Україні правила ставлення до безпритульних тварин встановлюються у Положення про порядок утримання безпритульних тварин, яке затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 720 [5].

Відповідно до Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» безпритульними тваринами вважаються домашні тварини, що залишилися без догляду людини або утворили напіввільні угруповання, здатні розмножуватися поза контролем людини [4].

Власниками безпритульних тварин є територіальні громади, які зобов'язані забезпечувати їх утримання та догляд. Також передбачено створення місцевих органів влади з питань захисту тварин, які відповідають за контроль за утриманням та лікуванням безпритульних тварин [4, 5].

Жорстоке поводження з тваринами – знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, у тому числі спричинило тілесні ушкодження, каліцтво чи загибель, нацьковування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення тварин напризволяще, а також інші порушення правил утримання, поводження та транспортування тварин [4].

Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами передбачена статтею 299 Кримінального Кодексу України.

Ст. 299. Знущання над тваринами, що відносяться до хребетних, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також нацькування зазначених тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, карається штрафом до п'ятдесяти Неоподатковуваних Мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців. Ті самі дії, вчинені у присутності малолітнього, караються штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років [6].

Проблеми правового регулювання захисту безпритульних тварин є важливою проблемою, яка потребує уваги та розв'язання від держави та громадських організацій. Українське законодавство також передбачає можливість підтримки ініціатив з організації добровільних фондів та організацій, які займаються проблемами безпритульних тварин. Такі фонди можуть отримувати державну та громадську підтримку для здійснення робіт зі стерилізації, лікування та реабілітації.

У кожній країні світу існують власні законодавчі норми щодо утримання безпритульних тварин. Проте, існують також загальні практики, які використовуються в багатьох країнах для забезпечення безпеки тварин і

зменшення їх кількості. Зокрема, створення притулків для тварин – це найпоширеніша практика. Такі притулки надають тимчасове житло безпритульним тваринам, надають ветеринарну допомогу, догляд і забезпечують пошуки нових домівок. Також важливою практикою є програми стерилізації, за допомогою яких контролюється кількість безпритульних тварин. Дуже важливою практикою є просвітницька робота, яка включає у себе інформування про відповідальне володіння тваринами, необхідність стерилізації, висвітлює питання адаптації тварин. Власники повинні бути відповідальні за своїх тварин, надавати їм необхідний догляд, ветеринарну допомогу і уникати вуличного безпритульства. Співпраця з місцевими органами влади – це також важлива практика для забезпечення безпеки тварин [2].

Провідну роль у встановленні державно-правових стандартів відіграє Європейська конвенція щодо захисту домашніх тварин № 125 (яку було підписано у Страсбурзі у 1987 році та що стала чинною з 1 травня 1992 року) [7]. Саме ця конвенція є одним з найважливіших факторів отримання Європою позитивного досвіду регулювання у сфері захисту прав безпритульних тварин. В Україні дана Конвенція була ратифікована Законом «Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин» від 18 вересня 2013 року № 578-VII [8].

1.2. Світові практики утримання і захисту безпритульних тварин

Найкращі світові практики щодо утримання та захисту безпритульних тварин базуються на відповідальному підході до управління популяцією тварин, сприянню їх здоров'ю та добробуту, а також активному залученню громадськості до рішення проблеми безпритульних тварин [2].

Європейські країни мають норми законодавства до утримання та захисту безпритульних тварин. На сьогодні у переважній більшості країн існують законодавства, які вимагають забезпечення муніципалітетами притулків для

безпритульних тварин, а також проведення заходів зі стерилізації вуличних тварин [8].

Деякі країни, такі як Німеччина та Нідерланди, мають притулки для тварин, що стикнулися з небезпекою чи яким необхідна реабілітація. Франція та Італія мають притулки, які надають терапію з залученням тварин, це може допомагати людям які стикнулися з проблемами. Також у Європі є і країни, серед яких можна назвати Іспанію чи Португалію, у яких відмічається високий рівень безпритульних тварин. Ці країни мають міжнародні організації, такі як International Animal Rescue, які опікуються порятунком та займаються реабілітацією безпритульних тварин [9].

Європейський Союз встановив стандарти утримання тварин, які застосовуються в усіх країнах-членах. Ці стандарти включають в себе вимогу до належного догляду за тваринами, забезпечення достатнього простору та харчування, а також заборону на жорстоке поводження з тваринами [7].

Також, в деякі країни мають ініціативи, які спрямовані на забезпечення безпеки тварин на вулицях. Серед цих країн можна виділити Швейцарію і Францію у яких запроваджено програму з електронного маркування собак, що дозволяє швидко знайти власників загублених тварин.

Деякі великі розвинені країни також стикаються с проблемами регулювання та утримання безпритульних тварин. У США проблема безпритульних тварин є серйозною та вже давно належить до громадських проблем. Однак, уряд та недержавні організації прикладають зусилля для забезпечення їх захисту та догляду. Кожний штат США існують закони, які регулюють питання утримання та захисту безпритульних тварин. Зазвичай вони визначають правила щодо відповідального власництва та контролю за тваринами, процедури для їх утримання та догляду, а також вимоги до притулків для безпритульних тварин.

Недержавні організації також грають важливу роль у розв'язанні проблеми безпритульних тварин в США. Вони здійснюють різноманітні програми, спрямовані на збір тварин з вулиць, забезпечення їх догляду та медичної

допомоги, пошук нових власників та проведення акцій з привернення уваги до проблеми [10].

Серед популярних світових практик можна визначити програма «No-Kill» [10].

Програма «No-Kill» – це стратегія управління безпритульними тваринами, яка передбачає використання гуманних та етичних методів у їх утриманні та лікуванні, замість їх евтаназії. Основна мета програми полягає у забезпеченні безпеки тварин, зменшенні їхньої кількості в притулку та на вулицях, а також підвищенні кількості їхнього реабілітації та повернення до дикої природи або нового дому [10].

Однією з основних стратегій програми є зменшення кількості безпритульних тварин шляхом контролю над їхнім розмноженням. Для цього використовуються методи стерилізації та кастрації, які дозволяють знизити кількість новонароджених тварин, що потрапляють на вулиці та до притулків. Крім того, програма «No-Kill» передбачає підвищення кількості адоптацій тварин та залучення волонтерів до догляду за ними. Ця програма була розроблена у 1990-х роках та отримала широке поширення в США, Канаді, Європі та Австралії. У деяких країнах, наприклад, в Німеччині, Нідерландах та Швейцарії, використання методів евтаназії безпритульних тварин повністю заборонене законом [10].

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метод соціологічного дослідження є одним з ключових методів в зборі даних для досліджень. Цей метод використовується для збирання і аналізу даних про людей та їхнє поведінку, думки, переконання, цінності та інші соціальні фактори [11].

Наприклад, анкетування є одним з найпопулярніших методів досліджень у соціології, оскільки саме цей метод дає можливість отримати доволі велику кількість даних від респондентів за відносно недовгий час. Проведення опитування корисне для отримання глибинних даних про групу людей, у той час спостереження можуть дозволити спостерігати як діють та поведуться респонденти під час дослідження. Метод соціологічного дослідження являє собою доволі важливий інструмент, що дає можливість досліджувати проблеми соціального плану та визначення можливих варіантів їх вирішення [12].

Метод анкетування – це метод збору даних, що допомагає отримати дані від респондентів за допомогою стандартизованого запитання, відповідь на яке може бути у вигляді відповіді з обмеженим набором варіантів або відкритою відповіддю. Метод анкетування активно застосовують у соціології, маркетингу, політичних дослідженнях тощо [13].

У методі анкетування респондентам можуть бути поставлені різноманітні запитання щодо їхніх переконань, думок, поведінки та інші. Анкетування може бути проведено з великою кількістю людей, що дозволяє зібрати значну кількість даних та виявити загальну тенденцію відповідей. Також цей метод дозволяє отримати інформацію від респондентів, які можуть бути розташовані на великій відстані один від одного. Анкетування може бути проведене як особисто, так і за допомогою телефону, електронної пошти або онлайн-опитування. Результати анкетування можуть бути проаналізовані, щоб дізнатися про думки та досвід людей щодо різних питань. Цей метод дослідження є ефективним для збирання

даних про велику кількість людей за короткий час та для порівняння думок та досвіду різних груп людей [13].

Репрезентативне опитування – це метод збору даних, який дозволяє отримати інформацію про певну групу людей або населення в цілому. Його проводять на основі випадкового вибору представників цієї групи, які заповнюють анкету або проходять інтерв'ю [14].

Репрезентативність дослідження означає, що вибірка представляє собою достовірне відображення всієї групи, яку ви досліджуєте. Це дає можливість зробити загальні висновки про настрої, думки та поведінку цієї групи [14].

При проведенні репрезентативного опитування необхідно дотримуватись декількох важливих принципів, таких як випадковість вибірки, розмір вибірки, уніфікація питань, адекватність відповідей тощо.

Репрезентативне опитування використовується в різних галузях, включаючи політику, маркетинг, соціологію та інші науки. Він дозволяє отримати достовірні дані про думки та настрої населення, які можуть бути використані для прийняття рішень або розробки стратегій у різних сферах діяльності [14].

Для виконання кваліфікаційної роботи було проведено соціологічне дослідження у вигляді анкетування за допомогою онлайн-служби, яку надає Google, щоб створювати опитування та анкети – Google Form. Після створення форми посилання на неї було розміщено у Інтернеті та надіслано респондентам, щоб вони могли пройти опитування. Результати опитування було збережено в Google Sheets, що дало змогу візуалізувати, аналізувати та обробляти дані, отримані з форми.

Однією з підстав вибору цього сервісу було те, що Google Form є дуже зручним та популярним інструментом для створення опитувань та анкет, як для особистого користування, так і для використання в різних проєктах та дослідженнях. Використання цього сервісу є нескладним та підтримується з будь-яких пристроїв. Також Google Form дає можливість отримати результати опитувань у вигляді наочних діаграм, графіків чи таблиць.

Анкетування проводилося у період з 28.03.2023 по 28.04.2023. Опитування складалося з 17 запитань, серед яких були відкриті запитання, запитання з однією можливою відповіддю. Запропоновані питання були створені таким чином, щоб побачити ставленні різних вікових груп населення та мешканців різних регіонів України до запропонованих проблем утримання та захисту безпритульних тварин. Для уникнення можливості фальсифікації відповідей на початку опитування респонденти мали вказати адресу власної електронної пошти.

Основним завданням є отримання репрезентативних даних відносно правової та громадської обізнаності у питанні захисту та утримання безпритульних тварин. Також у ході опитування був проведений моніторинг рівня емпатії населення до відношення до безпритульних тварин.

У опитуванні взяли участь 81 респондент. Повний перелік питань надається у Додатку 1.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ СТАНУ ОПІКИ ТА СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМИ УТРИМАННЯ ТВАРИН

3.1. Результати дослідження

Моніторинг ставлення людей до безпритульних тварин є дуже важливою складовою у дослідженні цього питання. Проводячи опитування ми можемо бачити як люди думають, чують, як сприймають проблему утримання та захисту безпритульних тварин. Моніторинг ставлення людей у цьому питанні допомагає зібрати статистичні дані та зробити їх аналіз. Це допоможе побачити головні проблеми ставлення та обізнаності суспільства та запропонувати варіанти їх вирішення.

Отримані результати було представлено у вигляді діаграм і розраховано у відсотках.

Опитування проводилося серед різних категорій населення України. У анкетуванні приймали участь 81 респондент різних вікових категорій: 14–18, 19–25, 26–30, 31–35, 36–40, 41 рік і старші рис. 3.1).

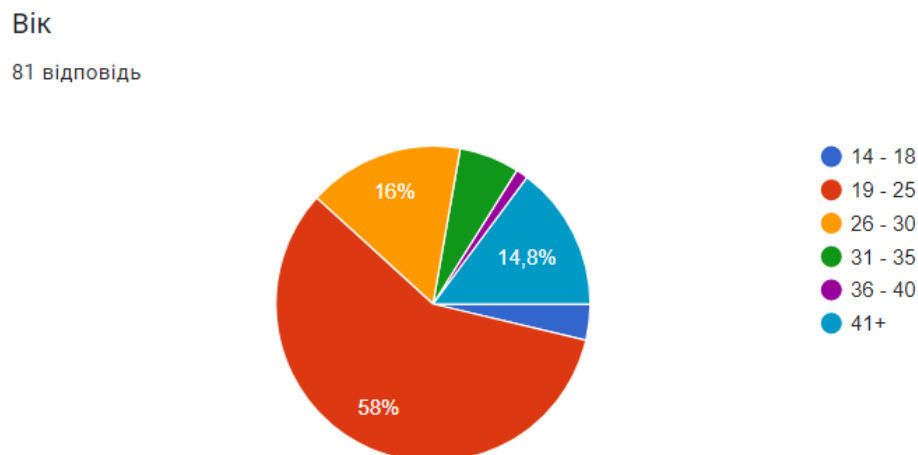

Рис. 3.1 – Показники розподілу респондентів за віком

Отримані результати показали наступну відсоткову залежність:

Найбільший відсоток (58 %) складають респонденти 19–25 років. Найменший (1,2 %) – респонденти 36–40 років (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Співвідношення вікових категорій до кількості респондентів

Вікові категорії	Відсоток респондентів
14–18	3,7 %
19–25	58,0 %
26–30	16,0 %
31–35	6,2 %
36–40	1,2 %
41+	14,8 %

Розподіл респондентів за віковими групами дає можливість оцінити залежність відповідей від віку опитуваних.

Першим питанням щодо обізнаності громадян було питання: «Чи вважаєте Ви що в Україні є проблема утримання і захисту безпритульних тварин?» (рис. 3.2).

Чи вважаєте Ви що в Україні є проблема утримання і захисту безпритульних тварин?

81 відповідь

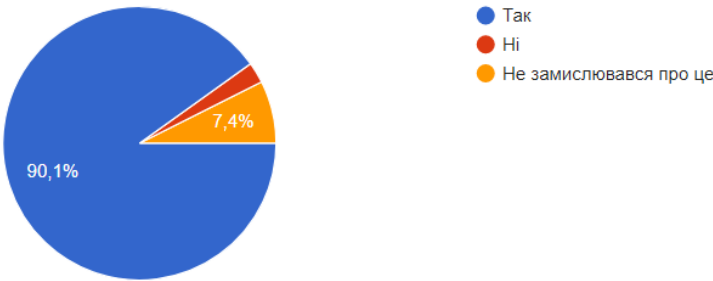

Рис. 3.2 – Показник ставлення до проблеми утримання і захисту тварин

Це запитання може дає можливість отримати загальну картину щодо зацікавленості та громадської обізнаності. Опитування показало, що 90,1 % респондентів вважають, що в Україні є проблема утримання та захисту тварин, у той час лише 7,4 % не замислювалися над цим. Це показує, що переважна більшість громадян зацікавлена та ознайомлена з даною проблемою.

Наступне запитання було поставлено задля того, аби дізнатися наскільки гостро респонденти відчують проблему безпритульних тварин у регіонах. Питання: «Наскільки гостро Ви відчуваєте проблему безпритульних тварин у своєму місті?» налічувало декілька варіантів відповіді, серед яких: «Відчуваю дуже гостро», «Відчуваю помірно», «Майже не відчуваю» та «Не відчуваю зовсім»

(рис. 3.3).

Наскільки гостро Ви відчуваєте проблему безпритульних тварин у своєму місті?

81 відповідь

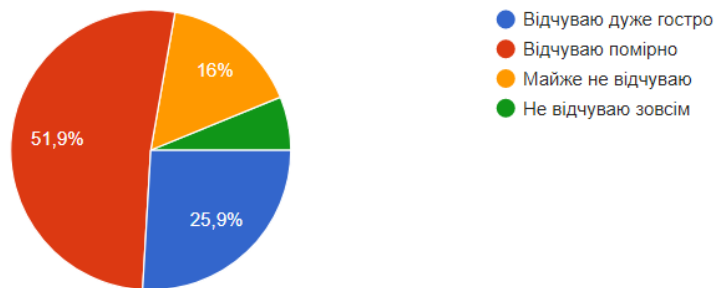

Рис. 3.3 – Статистика рівня відчуття проблеми у місті

З отриманих результатів можна зробити висновок, що більшість респондентів у тій чи іншій мірі відчують проблему безпритульних тварин у своїх містах.

Питання: «Чи вважаєте Ви, що система правового регулювання утримання і захисту тварин в Україні захищає тварин від жорстокого поводження?» показало, що дуже великий відсоток (44,4 %) взагалі не ознайомлені з правовим регулюванням утримання і захисту безпритульних тварин. Такий самий відсоток

опитуваних вважає, що система правового регулювання не захищає безпритульних тварин (рис. 3.4).

Чи вважаєте Ви, що система правового регулювання утримання і захисту тварин в Україні захищає тварин від жорстокого поводження?

81 відповідь

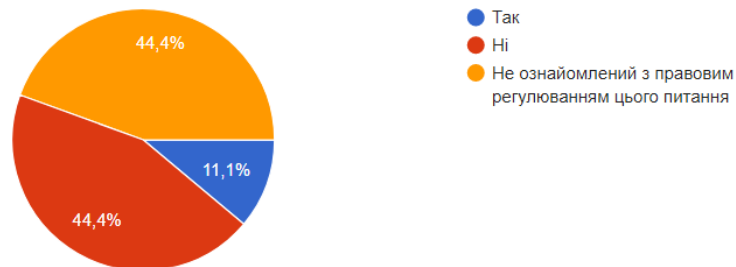

Рис. 3.4 – Статистика ставлення респондентів до правового регулювання

Отримані відповіді дають можливість зробити висновок, щодо низького рівня правової обізнаності серед громадян.

Наступне питання було поставлено задля отримання статистики щодо обізнаності респондентів про притулки та їх діяльність. Питання: «Чи знайомі Ви з діяльністю притулків у Вашому місті, які піклуються проблемами безпритульних тварин?» отримало доволі різні результати (рис. 3.5).

Чи знайомі Ви з діяльністю притулків у Вашому місті, які піклуються проблемами безпритульних тварин?

81 відповідь

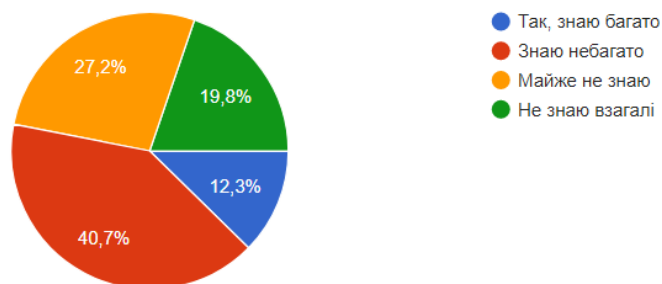

Рис. 3.5 – Статистика обізнаності респондентів про діяльність притулків

Наступним було розглянуто питання: «Чи знайомі Ви з діяльністю громадських організацій у Вашому місті, які піклуються проблемами

безпритульних тварин?» У цьому питанні можна побачити нижчий рівень обізнаності серед громадян, ніж у попередньому питанні (рис. 3.6).

Чи знайомі Ви з діяльністю громадських організацій у Вашому місті, які піклуються проблемами безпритульних тварин?

81 відповідь

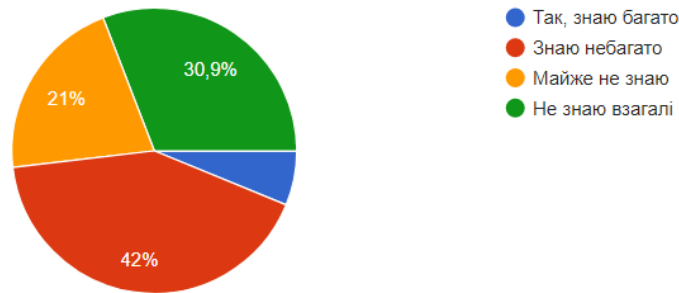

Рис. 3.6 – Статистика обізнаності респондентами діяльності громадських організацій

Оцінити рівень громадської діяльності і емпатії можна за допомогою питання: «Як Ви оцінюєте свій рівень допомоги притулкам/громадським організаціям/безпритульним тваринам?» (рис. 3.7).

Як Ви оцінюєте свій рівень допомоги притулкам/громадським організаціям/безпритульним тваринам?

81 відповідь

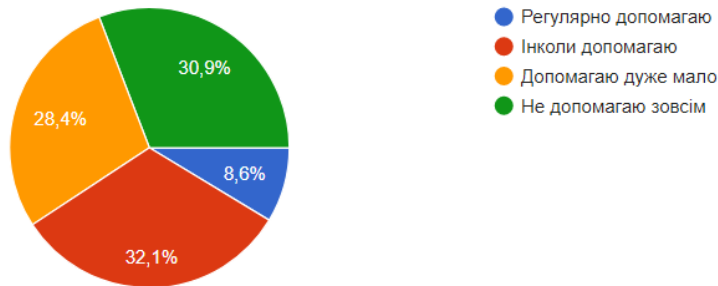

Рис. 3.7 – Статистика щодо рівня самооцінювання респондентів

Як можна побачити, відсоток людей, що регулярно допомагають притулкам громадським організаціям чи безпритульним тваринам зовсім невисокий 8,6 %, у той час як 30,9 % не допомагають притулкам взагалі.

Аби дізнатися, більше про те, у який саме спосіб громадяни більше допомагають притулкам громадським організаціям чи безпритульним тваринам, було поставлено наступне запитання: «Що саме ви робите» (рис. 3.8).

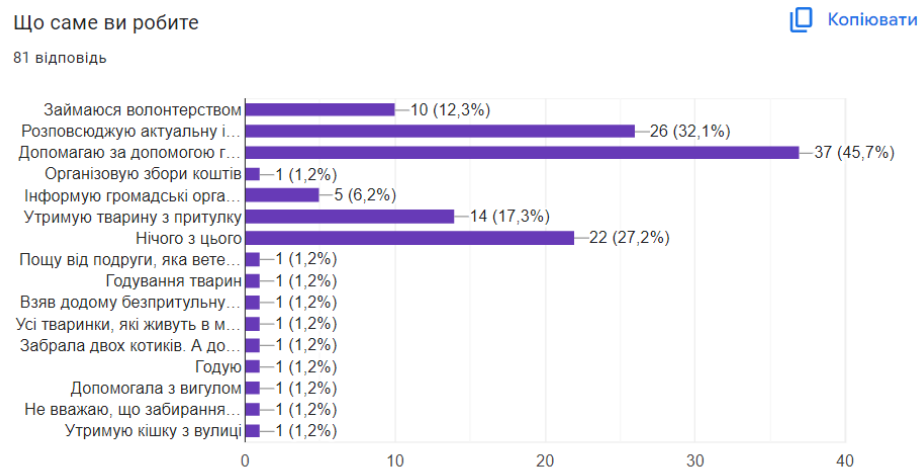

Рис. 3.8 – Відповіді респондентів щодо способу допомоги безпритульним тваринам

Вигодаючи з отриманої статистики, найпоширенішим методом допомоги респонденти визнали «Допомогу через грошові внески, дарування корму, медичного обладнання тощо» (45,7 %). «Чи хотіли б Ви мати вищий рівень обізнаності у питанні проблем захисту і утримання безпритульних тварин?» – це питання, що показує бажання людей отримати більшу кількість інформації, ніж вони мають на сьогодні. Більшість респондентів відповіли, що хотіли б знати більше (рис. 3.9).

Чи хотіли б Ви мати вищий рівень обізнаності у питанні проблем захисту і утримання безпритульних тварин?

81 відповідь

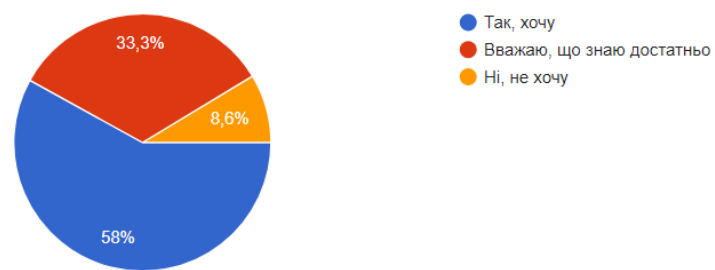

Рис. 3.9 – Статистика бажання респондентів щодо рівня обізнаності

З відповідей на це питання можна зробити висновок, що більшість (а саме 58 % респондентів) не отримують належного рівня освіти.

Статистика питання: «Чи хотіли б Ви більше допомагати притулкам/громадським організаціям/безпритульним тваринам?» є показником громадської діяльності та емпатії серед населення. У цьому питанні переважну кількість відповідей отримав варіант відповіді «Хочу, але не маю можливості» (рис. 3.10). Це говорить про те, що велика кількість людей принаймні зацікавлена у тому, аби допомагати безпритульним тваринам і має високий рівень емпатії у цьому питанні.

Чи хотіли б Ви більше допомагати притулкам/громадським організаціям/ безпритульним тваринам?

81 відповідь

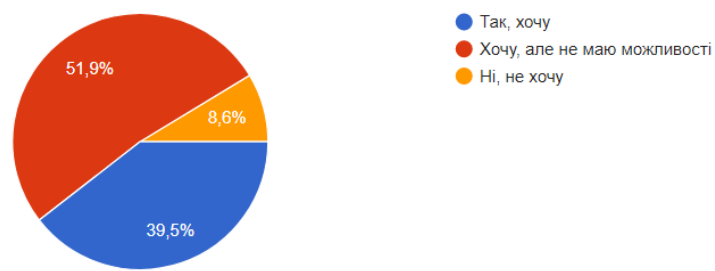

Рис. 3.10 – Статистика бажання респондентів щодо рівня допомоги безпритульним тваринам

Також, питання що ставило на меті дізнатися рівень емпатії та людяності серед населення було «Якби ви купували домашню тварину, ви б». Питання мало

2 варіанта відповіді: «Взяли тварину в іншому місті» та «Взяли тварину з притулку» (рис. 3.11).

Більшість респондентів (85,2 %) відповіли, що взяли б тварину з притулку. Цей показник є важливим, аби показати, наскільки свідомо люди обирають врятувати життя тварині, що опинилася у притулку замість того, аби купувати тварину в іншому місці.

Якби ви купували домашню тварину, ви б:

81 відповідь

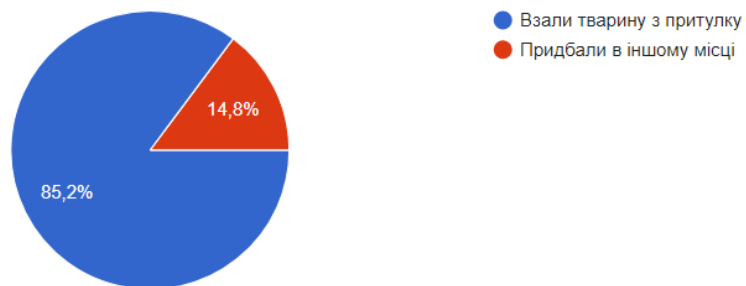

Рис.3.11 – Статистика відповідей респондентів щодо придбання тварини

«Чи є у вашому оточенні люди, які відмовлялися від тварин залишаючи їх напризволяще?». Завдяки цьому питанню також можна побачити рівень емпатії та людяності. Залишання тварин на призволяще без належного догляду може бути вважатися порушенням правил тваринництва та каратися за відповідними статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення [15]. Саме тому 25,9 % відповідей «Так» – це доволі високий показник (рис. 3.12).

Чи є у вашому оточенні люди, які відмовлялися від тварин залишаючи їх напризволяще?

81 відповідь

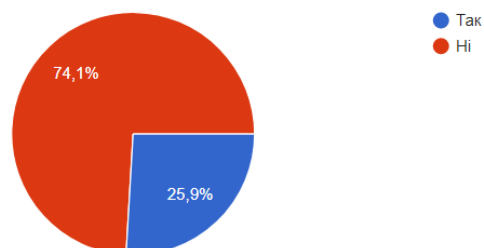

Рис. 3.12 – Статистика відмови від тварин

Проте, 98,8 % респондентів відповіди «Так» на питання «Чи вважаєте Ви, що жорстокість до тварин є формою асоціальної поведінки?» Це найвищий отриманий показник, що показує дуже високий рівень емпатії серед населення України (рис. 3.13).

Чи вважаєте Ви, що жорстокість до тварин є формою асоціальної поведінки?

81 відповідь

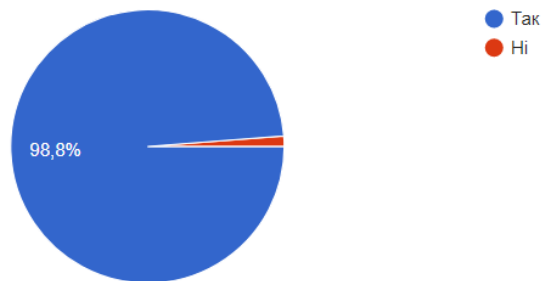

Рис. 3.13 Статистика ставлення респондентів до жорстокості у бік тварин

«Чи є у вашому оточенні люди, які взяли тварину з притулку?» У цьому питанні переважаюча позитивна відповідь є показником того, що велика кількість людей свідомо обирають етичне ставлення до тварин і роблять вагомий внесок у порятунок і допомогу безпритульним тваринам (рис. 3.14).

Чи є у вашому оточенні люди, які взяли тварину з притулку?

81 відповідь

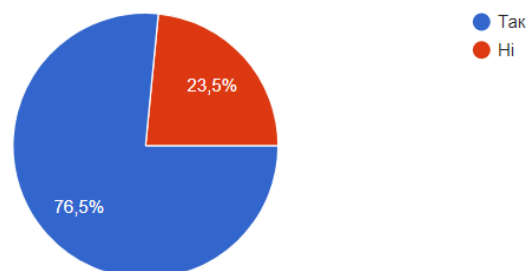

Рис. 3.14 – Статистика відповідей респондентів щодо придбання тварин з притулку

Останнім питанням у опитуванні було запитання «Що на вашу думку треба змінити/запровадити в Україні для покращення умов утримання і захисту безпритульних тварин?». Воно давало можливість відкритої відповіді та не було обов'язковим. Відповіли на це запитання 53 % респондентів, що каже про зацікавленість більшої частини опитуваних та про наяву у них сформовану позицію з питання захисту і утримання безпритульних тварин. Отримані результати були різними, проте, було 5 основних найбільш повторюваних відповідей стосовно пропозиції покращення умов утримання і захисту безпритульних тварин в Україні:

По-перше, більшість відповідей містила пропозиції щодо внесення змін у чинне законодавство, зокрема, підвищити рівень відповідальності за жорстоке поводження з тваринами та підвищення рівня виконання притулками та громадянами законів.

По-друге, підняти рівень освіти у громадян, проводити просвітницькі заходи та заохочувати і інформувати населення про те, чому важливо брати тварин з притулків. По-третє, контролювати умови утримання тварин у притулках.

Четвертою була відповідь з пропозиціями підвищення рівня фінансування у тому числі за рахунок перегляду рівня податків. П'яте – впровадження обов'язкових вакцинацій від захворювань та стерилізації тварин.

Дане опитування дає можливість зробити висновки про доволі високий рівень емпатії та зацікавленості у респондентів. Люди здебільшого обирають допомогу безпритульним тваринам, якщо мають на це можливість. Проте, нажаль, рівень правової та громадської обізнаності серед населення України досі залишається незадовільним. Це, в першу чергу, може бути пов'язано з відсутністю достатнього рівня освіти та інформування.

Завдяки наявним результатам опитування можна також дійти висновку, що ані вікові категорії, ані місця проживання населення ніяк не вплинули на загальні результати. Різні вікові категорії респондентів відповідали на питання приблизно однаково, що каже про однакові рівні емпатії, громадської та правової обізнаності серед різних груп населення. Так само результати відповідей на різні запитання не залежали від місця проживання респондентів.

3.2. Формування стратегії поводження з безпритульними тваринами

На сьогодні в Україні дуже вагомою проблемою є кількість безпритульних тварин. Контроль популяції через відсутність дієвих законодавчих норм щодо поводження з безпритульними тваринами зараз дуже сильно ускладнений. Саме тому дуже важливим кроком у подоланні даної проблеми може стати впровадження таких заходів як реєстрація, ідентифікація та стерилізація тварин.

Реєстрація та ідентифікація тварин є важливими заходами для забезпечення безпеки та добробуту тварин, а також контролю над популяцією бездомних тварин.

Реєстрація та ідентифікація тварин допомагає забезпечити безпеку та добробут тварин, зменшити ризик їх загублення чи забруднення генетичного потенціалу порід. Крім того, це також сприяє контролю над популяцією бездомних тварин та забезпечує можливість швидкого повернення домашніх тварин до їх власників [16].

У розвинутих країнах практика реєстрації та ідентифікації тварин давно використовується як загально прийнята практика. Цей досвід є важливим для впровадження аналогічної системи, яка була би дієва в Україні і мала б можливість якісного регулювання.

Правове регулювання питань ідентифікації та реєстрації тварин здійснюється відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» [17].

В процесі ідентифікації та реєстрації тварин більш сильних сторін та можливостей, ніж слабких сторін та загроз що говорить про можливість ефективного використання даної стратегії в Україні з мінімальною загрозою для безпритульних тварин [17].

Задля того, аби скласти прогноз ефективності і безпечності впровадження цих заходів, було розглянуто це питання завдяки SWOT-АНАЛІЗ проведення реєстрації та ідентифікації тварин (табл. 3.2).

Так само як реєстрація та ідентифікація дуже важливим фактором контролю популяції є стерилізація.

Однією з головних переваг стерилізації є запобігання непланованому розмноженню тварин, що може призвести до перенаселення та евтаназії бездомних тварин. Крім того, стерилізація допомагає запобігти поширенню різних захворювань та зменшити ризик розвитку раку репродуктивних органів. Стерилізовані тварини мають нижчий рівень агресії та, відповідно, значно знижується рівень нападу на людей [19].

Таблиця 3.2

SWOT-АНАЛІЗ проведення реєстрації та ідентифікації тварин [18]

Реєстрація та ідентифікація тварин	
Сильні сторони	Слабкі сторони
мінімізація кількості безпритульних тварин; налагодження системи відповідальності власників тварин.	можлива наявність осіб, що будуть ухилятися від реєстрації тварин; неможливість повноцінно нівелювати «тіньовий» ринок тварин.

Можливості	Загрози
відслідковувати місцезнаходження тварин (при встановленні чіпів); швидко (за потреби) знаходження власника тварини; отримання завдяки ідентифікатору всієї необхідної кількості даних про певну тварину; формування актуальної бази стосовно, зокрема кількості, як власницьких так і безпритульних тварин.	залишення на призволяще дитинчат тварин та молодих особин.

Проте, стерилізація має і слабкі сторони, які часто викликають занепокоєння у власників тварин і сприяють зниженню рівня стерилізації тварин. Проте, усі ці ризики мають дуже низьку ймовірність, тому сильних сторін і можливостей у цьому процесі набагато більше. Порівняти сильні і слабкі сторони можна завдяки SWOT-АНАЛІЗ проведення стерилізації тварин (табл. 3.3) [18].

Отже, проаналізувавши усі можливі слабкі та сильні сторони наведених стратегій поводження з безпритульними тваринами можна сказати, що незважаючи на наявні загрози чи слабкі сторони, ймовірні можливості мають значно більшу важливість та набагато ймовірніше матимуть позитивні наслідки, аніж негативні.

Таблиця 3.3

SWOT-АНАЛІЗ проведення стерилізації тварин [18]

Стерилізація тварин

Сильні сторони	Слабкі сторони
дозволяє урегулювати приріст безпритульних тварин; знижує ризики виникнення агресії у безпритульних тварин, а відповідно й ризики нападу на людей; переважно, стерилізовані тварини живуть навіть дещо довше.	ризик певних (переважно тимчасових) проблем з сечовидільною системою організму тварини; стерилізація безпритульних тварин у невідповідному віці (що часто відбувається), може посилювати ризики виникнення певних проблем зі здоров'ям тварини; часто у стерилізованих тварин змінюється метаболізм і відбувається збільшення ваги (для запобігання необхідна годівля спеціальним кормом, що в випадку з тваринами, які знаходяться в притулках здійснюватися не буде).
Можливості	Загрози
стерилізація робить тварину чистішою та спокійнішою; якщо тварина стерилізована значна частка людей надасть перевагу для взяття з притулку саме такій.	стерилізація включає анестезію, що зумовлює певний (хоча й рідкісний) ризик непередбачуваної реакції на анестетик; стерилізація собак підвищує ризик проблем з суглобами; ризик проблем з щитовидною залозою; підвищення ризику виникнення певних смертельних ракових захворювань.

3.3. Стан опіки над безпритульними тваринами на прикладі м. Львів

На сьогодні у Львів стан захисту і утримання безпритульних тварин досі не є високим. Це пов'язано, в першу чергу, з недостатнім рівнем фінансування з боку держави, низьким рівнем розвитку та контролю діяльності притулків та недостатнім рівнем обізнаності серед громадян міста. Проте, можна зазначити, що рівень опіки над безпритульними тваринами у Львові зростає завдяки громадським організаціям, роботі волонтерів та підвищенню рівня свідомості серед населення [19].

На даний момент кількість притулків для тварин у місті Львові назвати важко, оскільки деякі з них можуть працювати на волонтерських засадах і не мати постійної адреси.

Одним з найпопулярніших притулків у Львові є притулок «Лев. У цьому притулку зазвичай проживають собаки та коти, яким допомогли знайти нових господарів.

ЛКП «Лев» – це комунальне підприємство та ветеринарно-стерилізаційний центр у Львові, що займається рятуванням безпритульних тварин та їх адаптацією до нових домівок. Організація була заснована у 2011 році, коли міська рада прийняла рішення створити комунальне підприємство, щоб координувати дії з опіки над безпритульними тваринами у Львові [20].

ЛКП «Лев» співпрацює з ветеринарними службами Львова та громадськими організаціями, які так само займаються рятуванням тварин у місті. Організація працює на благодійних засадах та фінансується з бюджету міста та пожертвувань громадян [20].

Можна відзначити велику кількість змін у ставленні і поводженні з безпритульними тваринами у Львові за останні 20 років.

Щоб змінити ставлення до проблем захисту і утримання безпритульних тварин у Львів має бути застосовано одразу комплекс нововведень, як то підвищення рівня системи стерилізації безпритульних тварин, підвищення рівня

свідомості та відповідальності серед населення та приділення більшої уваги адаптації.

Також комунальні підприємства Львова мають мету впровадити нові стратегії розвитку стану опіки та утримання безпритульних тварин у місті. Серед цього: *просвітницька робота*, яка ставить на меті зміну відношення і розуміння громадян то того, що собою являють вуличні тварини. Необхідно пояснити мешканцям міста, що тварини, які були оброблені, стерилізовані, вакциновані та мають стерилізовану кліпсу – не є загрозою і не можуть переносити та розповсюджувати захворювання і давати потомства [20].

Впровадження мережі опікунів. Дане нововведення є унікальним у місті і ставить перед собою ціль контролю безпритульних тварин у Львові. В першу чергу, важливо контролювати наявність необроблених тварин у різних ділянках міста, аби у гуманний спосіб регулювати чисельність безпритульних тварин і надавати необхідну допомогу [20].

Адаптація тварин. Цей підхід має прикликати людей брати тварин з притулків замість того, аби купляти їх. Головною перешкодою у даній стратегії є низький рівень освіти і довіри до притулків серед громадян.

А також *створення нових пунктів прихистку.* В першу чергу це дуже важливо для надання постійного притулку безхатнім тваринам та можливості безпечного утримання хворих та немічних тварин [20].

На даний момент ЛКП «Лев» вже досягли реалізації лікування, вакцинації та стерилізації у місті і планують продовжувати розвиток і впровадження нових підходів [20].

Отже, можна дійти висновку, що розвиток ставлення та поводження у місті Львові досі не є достатньо високим і не відповідає бажаному рівню як, наприклад, у більшості країнах Європи. Проте, місто знаходяться на етапі активного розвитку. Тому, при належному фінансуванні з боку держави та впровадженню нових та ефективних методів освіти населення досягти бажаного рівня опіки у місті Львові можна буде вже у недалекому майбутньому.

3.4. Шляхи покращення стану опіки над безпритульними тваринами

Дуже важливо пам'ятати, що покращення стану опіки над безпритульними тваринами – це складний процес який потребує впровадження цілого ряду різноманітних заходів. Саме комплексний підхід до вирішення цієї проблеми може стати вирішальним етапом у покращенні ситуації в Україні.

Виходячи з отриманих результатів опитування, аналізу усіх слабких і сильних сторін у можливих стратегіях розвитку, можна запропонувати наступні шляхи покращення стану опіки над безпритульними тваринами:

В першу чергу, розвиток стерилізаційних програм для безпритульних тварин та впровадження їх у програми що діють у містах і національному рівні. Стерилізація є ефективним способом контролю популяції безпритульних тварин та зменшення кількості небажаних народжень [21].

Дуже важливим є створення системи контролю популяцій тварин, яка була б більш ефективною. Такий підхід може включати зміни в законодавстві, орієнтовані на підвищення рівня штрафів за жорстоке поводження з тваринами та впровадження обов'язкових систем реєстрації та ідентифікації безпритульних тварин.

Задля того, аби покращувати стан опіки над безпритульними тваринами треба, також, займатись впровадженням програм адопції безпритульних тварин серед населення. Дуже важливим у цьому питанні є як пропаганда утримання тварин з притулків серед громадян України, так і більша активність серед волонтерів у сферах пошуку нових господарів, допомога громадянам які хочуть взяти тварин з притулків та сприяння взаємодії між людьми та тваринами [21].

Важливу роль також відіграють залучення людей до громадської активності. Проведення відповідних заходів, волонтерських програм та лагідна просвітницька діяльність є дуже важливою складовою у розвитку етичного та екологічного поводження з тваринами. Так само програма соціалізації для тварин має значно покращити рівень безпечної взаємодії між твариною та

людиною. Соціалізація безпритульних тварин покликана допомагати тваринам, що були покинуті напризволяще чи мали негативний досвід, пов'язаний зі знущаннями адаптуватися до соціалізації з людьми та знизити рівень агресії [22].

Запропоновані вище шляхи можуть бути дієвими у покращенні стану опіки над безпритульними тваринами, проте для того, аби їх успішно було впроваджено необхідна підтримка влади та громадськості.

ВИСНОВКИ

1. Правове регулювання щодо захисту і утримання безпритульних тварин регулюються Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження», Законом України «Про ветеринарну медицину» та Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку регулювання чисельності тварин» на національному рівні. На міжнародному рівні це питання регулює Європейська конвенція про захист домашніх тварин.

2. Проведення моніторингу обізнаності громадян щодо проблем захисту і утримання безпритульних тварин в Україні показало, що дуже великий відсоток (44,4 %) взагалі не ознайомлені з правовим регулюванням утримання і захисту безпритульних тварин. Такий самий відсоток опитуваних вважає, що система правового регулювання не захищає безпритульних тварин і лише 11,1 % вважає систему правового регулювання в Україні дієвою.

3. Оцінка громадської обізнаності респондентів показала, що більшість респондентів не ознайомлені, або знають небагато про діяльність притулків чи громадських організацій у їхньому місті. Цей показник сягнув лише 6,2% відповідей «Знаю багато» у питанні обізнаності щодо діяльності громадських організацій та лише 12,3 % відповіли що знають багато про діяльність притулків.

4. Рівень емпатії серед респондентів було оцінено через питання «Якби ви хотіли придбати тварину, ви б». Відповіді респондентів показали високий рівень емпатії, зокрема 85,2 % респондентів відповіли, що взяли б тварину з притулку, лише 14,8 % респондентів придбали би тварину у іншому місці.

5. Оцінка можливих стратегій розвитку поводження з безпритульними тваринами показала, що стерилізація та ідентифікація є важливим фактором у покращенні стану утримання та опіки над безпритульними тваринами, оскільки саме ці фактори є вирішальними у подальшому розвитку ситуації догляду та етичного ставлення громадськості до тварин.

6. Стан опіки над безпритульними тваринами у Львові на сьогодні все ще можна охарактеризувати як складний та потребує подальшого розвитку і

досліджень. Проте, також слід відзначити суттєве покращення ситуації і небайдужість місцевої влади та громадських організацій, які активно підвищують якість утримання та захист безпритульних тварин у місті.

7. Головними факторами, що впливають на попередження жорстокості до тварин та покращення стану опіки над безпритульними тваринами є необхідність проведення просвітницької роботи серед населення задля зміни ставлення та розуміння даної проблематики. Заохочення громадськості призведе до суттєвих позитивних змін щодо охорони тварин, зокрема, це підвищення фінансування притулків, формування відповідальних власників тварин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін. Кропивницький. 2018. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2157_9/Lahutenko%20O.%20T.,%20Nasteka%20T.%20M.pdf?sequence=6 (дата звернення 18.04.2023)
2. Пашковська М. В. Правове регулювання в законодавстві України захисту тварин від жорстокого поводження. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, № 3. 2018. 109–116 с.
3. Legal Protection of Homeless Animals and Prevention of Homelessness of Animals as a Mandatory Own Task for the Commune Self-Government. URL: http://87.246.207.98/Content/35024/ISBN_978_83_2279387_9_legal_protection_of_animals_20 (дата звернення 13.04.2023).
4. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 №3447-IV: станом на 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> (дата звернення 29.04.2023).
5. Про затвердження Порядку регулювання чисельності тварин, що не утримуються людиною, але перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини, та безпритульних тварин, а також їх розміщення на відповідних підприємствах, в установах та організаціях чи повернення до ареалу перебування (місць вилову): Постанова Кабінету Міністрів України: від 24 червня 2022 р. № 720: станом на 29.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.04.2023).
6. Кримінальний кодекс України: (Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 2001 № 534-V: станом на 22.12.2006 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 20.04.2023).
7. Європейська конвенція про захист домашніх тварин від 13.02.1987 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text (дата звернення 29.03.2023).

8. Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин: Закон України від 18.09.2013 № 578-VII: станом на 01.08.2014 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text (дата звернення 29.04.2023).
9. Animals, people, environment – one health: *International animal rescue*. URL: <https://www.internationalanimalrescue.org/> (дата звернення 17.04.2023)
10. Let's make every shelter and every community no-kill by 2025. *No Kill*. URL: <https://bestfriends.org/no-kill-2025> (дата звернення 29.04.2023).
11. Попова І. М. Соціологія. Пропедевтичний курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Тандем, 1996. 16 с.
12. Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень. Рівне – Острог: 2007.
13. Статівка А. М. Анкетування як метод знаходження нового знання у процесі дипломного дослідження. *Teaching Languages at Higher Institutions*. 2019. С. 93–104.
14. Опитування громадської думки: Київ: *Демократ. ініціативи*, 2020. URL: <https://razumkov.org.ua/uploads/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення 29.04.2023).
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X : станом на 19 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 09.04.2023).
16. Зубченко Н. І. Міжнародно-правове співробітництво держав у сфері забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження: Монографія. Одеса: 2016. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6061/Fenix_Zubchenko_Zakhist_tvarin_UTVERZhDENIE-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 28.03.2023).
17. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25.06.1992 № 2498-XII: станом на 31.03.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text> (дата звернення: 11.04.2023).
18. Zhuk K.A., Rudenko O.I., Fedai V.A., Fedak M.S., Gololobova O. O.,

Cherkashyna N. I. Swot analysis as a tool for developing a strategy for treatment of homeless animals. *Ecology is a priority* : All-Ukrainian student English-speaking conference, Kharkiv, 19 April 2023.

19. Безпритульні тварини: вбити неможливо прихистити. *Екологія право людини*. URL: <http://epl.org.ua/eco-analytics/bezprytulni-tvaryny-vbyty-nemozhlyvo-pryhystyty/> (дата звернення 29.03.2023)

20. Безпритульні тварини. Розв'язання проблеми та нова політика Львова. *ЛКП «Лев»* URL: <https://lkplev.com/ua/post/bezpritulni-tvarini-rozvazna-problemi-ta-nova-politika-lvova> (дата звернення 29.04.2023)

21. Проблема захисту прав безпритульних тварин в Україні. *Науковий блог*. URL: <http://naub.ua.edu.ua/2012/problema-zahystu-pravbezprytulnyh-tvaryn-v-ukrajini-2> (дата звернення 29.04.2023)

22. Електронне наукове видання: Юридичний науковий електронний журнал: Запорізький національний університет. №2, 2015. 51–72 с. URL: http://lsej.org.ua/2_2015/2_2015.pdf#page=271 (дата звернення 29.04.2023)

ДОДАТКИ

Анкетування «моніторинг обізнаності громадян щодо проблем захисту і утримання безпритульних тварин в Україні»

1. *Стать:*

- Жіноча;
- Чоловіча.

2. *Вік:*

- 14–18;
- 19–25;
- 26–30;
- 31–40;
- 41+.

3. *Місто проживання:* _____

4. *Чи вважаєте Ви що в Україні є проблема утримання і захисту безпритульних тварин?*

- Так;
- Ні;
- Навіть не розмірковував над цим.

5. *Наскільки гостро Ви відчуваєте проблему безпритульних тварин у своєму місті?*

- Відчуваю дуже гострою;
- Відчуваю помірно;

- Майже не відчуваю;
- Не відчуваю зовсім.

7. *Чи вважаєте Ви, що система правового регулювання утримання і захисту тварин в Україні захищає тварин від жорстокого поводження?*

- Так;
- Ні;
- Не ознайомлений з правовим регулюванням цього питання.

8. *Чи знайомі Ви з діяльністю притулків у Вашому місті, які піклуються проблемами безпритульних тварин?*

- Так, знаю багато;
- Знаю небагато;
- Майже не знаю;
- Не знаю взагалі.

9. *Чи знайомі Ви з діяльністю громадських організацій у Вашому місті, які піклуються проблемами безпритульних тварин?*

- Так, знаю багато;
- Знаю небагато;
- Майже не знаю;
- Не знаю взагалі.

10. *Як Ви оцінюєте свій рівень допомогти притулкам/громадським організаціям/безпритульним тваринам?*

- Регулярно допомагаю;
- Інколи допомагаю;
- Допомагаю дуже мало;
- Не допомагаю зовсім.

11. *Що саме ви робите?*

- Займаюсь волонтерством;
- Розповсюджую актуальну інформацію про наявні проблеми, способи вирішення, пропозиції тощо;
- Допмагаю за допомогою грошових внесків, дарування корму, медичного обладнання тощо;
- Організую збори коштів;
- Інформую громадські організації/притулки про наявні проблеми безпритульних тварин;
- Утримую тварину з притулку;
- Нічого з цього;
- Інше _____

12. *Чи хотіли б Ви мати вищий рівень обізнаності у питанні проблем захисту і утримання безпритульних тварин?*

- Так, хочу;
- Вважаю, що знаю достатньо;
- Ні, не хочу.

13. *Чи хотіли б Ви більше допомагати притулкам/громадським організаціям/безпритульним тваринам?*

- Так, хочу;
- Хочу, але не маю можливості;
- Не хочу.

14. *Якби ви купували домашню тварину, ви б:*

- узяли її з притулку;
- придбали в іншому місці.

15. Чи є у вашому оточенні люди, які відмовлялися від тварин залишаючи їх напризволяще?

- Так;
- Ні.

16. Чи вважаєте Ви, що фізична жорстокість до тварин є формою асоціальної поведінки?

- Так;
- Ні.

17. Чи є у вашому оточенні люди, які взяли тварину з притулку?

- Так;
- Ні.

18. Що на вашу думку треба змінити/запровадити в Україні для покращення умов утримання і захисту безпритульних тварин?
